

Egy elképzelt másság nyomában: nacionalizmus és genderellenesség

FAZAKAS Noémi, PhD

Sapientia Hungarian University of Transylvania, Faculty of Tîrgu Mureş, Department of Applied Linguistics
galfnoemi@gmail.com

BARABÁS Blanka

Sapientia Hungarian University of Transylvania and University of Arts, Tîrgu Mureş
barabasblanka1@gmail.com

Abstract: In Search of an Imagined Otherness: Nationalism and Anti-Genderism

The history of gender studies is less than half a century old, nevertheless it has resulted in a significant ideological shift in the field of social studies and humanities. The new theoretical foundations introduced by gender studies were soon taken up by the public discourse, and the concept of gender, and consequently gender studies became a fertile soil for the articulation of illiberal and conservative ideas. The anti-gender discourse and movement have been conceptualized in the literature as operating against all the liberal notions that are understood by the public opinion to belong under the umbrella term of gender.

Several international higher education institutions provide gender studies programs. In February 2017 the press in Hungary published news regarding a new (Hungarian language) Gender Studies MA program at the Eötvös Loránd University. This resulted in a heated press coverage: the reports of ideologically different media outlets reflected the radical attitudes present in the Hungarian society regarding the topic. Moreover, soon after the news story was published, Hungarian government announced the starting of a “counter program”, a family studies MA. Our presentation wishes to outline the interpretations and linguistic representations of the notion of gender in the traditional press and in the new media, on the basis of which we can state that such radical responses are determined by an imagined otherness.

Keywords: *constructivism, anti-gender, imagined communities, nationalism, linguistic representation.*

Elméleti bevezető

Dolgozatunk alapját Benedict Anderson elképzelt közösségei adják. Ez az elmélet abból indul ki, hogy a nemzetiség, nemzetség és nacionalizmus kulturális konstrukciók, amelyek a 18. század vége felé alakultak ki. Elképzelt közösségekről van szó, hiszen – Anderson meghatározása szerint – a legkisebb nemzetek tagjai sem fognak soha egymással találkozni, egymásról hallani, mégis együvé tartozónak gondolják magukat és egymást. (Anderson, 2006, 6) Azért nevezzük őket közösségnek, mert az egyenlőtlenségek és az

esetleges jogtalanságok ellenére valamiféle horizontális testvériség érzete határozza meg viszonyukat, amelynek nevében harcba szállnak másokkal (Anderson 2006, 7).

Az elképzelt közösségek nyelvileg meghatározottak, hiszen szinte minden modern nemzet és nemzetállam rendelkezik egy standardizált, kodifikált nemzeti nyelvvel, amely történetileg a nyomtatott vernakulárisokban gyökerezik, és szervesen kapcsolódik a nemzethez, hiszen a nemzetek „birtokolják” az adott nyelvet. (Anderson, 2006, 68) Az elképzelt közösségek attól is váltak közösséggé, hogy különböző emberek különböző helyeken ugyanazt olvasták, és ez egységesítő erőként hatott rájuk.

Dolgozatunkban azért vállalkozunk a nemzet és a nem fogalmainak összekapcsolására, mert Anderson is kitér arra, hogy a nemzet formálisan univerzális szociokulturális fogalom, melynek értelmében a modern világban mindenkinek rendelkeznie kell egy nemzetiséggel, ahogyan mindenkinek rendelkeznie kell egy nemmel, ami eleve adott és nem vitatható. A genderkutatás pont ezt a konzervatív bináris bizonyosságot kérdőjelezi meg, ezért rögtön céltáblájává vált mindazoknak, akik magukat a nemzethez való kapcsolatunkban határozzák meg, azaz a nacionalista eszméket valló emberek számára biztosítanak támadási felületet.

Különös azonban megfigyelni, hogy a gender fogalma körüli diskurzus korántsem korlátozódik a tényleges társadalmi nemeket érintő elméleti vitákra, hanem rövid időn belül egy ideológiai szembenállás arénájává alakult át. A gender hívószó lett, a társadalmi nemek pedig elvesztették tudományos jellegüket a közbeszédben, és egy újfajta ellenségkép megkonstruálásának váltak az alapjává. A „genderideológia” kifejezés 2010 után vált elterjedté különféle európai mozgalmak révén, amik fókuszában rendszerint a hagyományos értékrend megőrzéséért folytatott harc állt. (Kuhar és Zobec, 2017)

Kezdetben a genderkutatást a tényleges vizsgálati tárgya miatt érték támadások, hiszen az emberek a férfiasság és nőiesség esszencialista értelmezésének az elvesztésétől tartottak, ami a nemi szerepek újragondolása révén felbontotta volna a család intézményét, így pedig magát a nemzetet. Kuhar és Zobec szerint mára a gender mindazon diskurzusoknak lett a gyűjtőneve, amelyek együttesen válnak egy nagy ellenséggé, így lehet az, hogy a genderellenesség vallási, nacionalista és konzervatív szereplőket egyesíteni képes. (Kuhar és Zobec, 2017, 36) A gender szó mintegy „szimbolikus ragasztóanyagként” (Kováts és Pető, 2017; Grzebalska és Pető, 2018) működik mindazon csoportok között, melyeknek tagjai csalódtak a neoliberális világ ígéreteiben. Metaforájává vált a társadalmi és gazdasági változások által eredményezett bizonytalanságnak és igazságtalanságnak (Grzebalska és Pető, 2018, 2).

Napjaink Közép- és Kelet-Európájában elterjedtek az anti-gender mozgalmak, amik a fentiekhez hasonlóan a gendert sokkal inkább értékrendszerei pozicionálódásként látják, és a genderkutatás elméleti tudománya ismét a diskurzuson kívülre kerül. Pető (2017) értelmezésében a mozgalom relevanciája túlmutat a társadalmi nemek kutatásával és oktatásával foglalkozók körén, hiszen alapjaiban támad mindenféle gyakorlatot, ami a demokrácia és liberalizmus ideológiai meghatározottságához köthető.

Az anti-gender mozgalom úgy válik transznacionálissá, hogy „nemzeti szinten fejt ki hatását, de nemzetközi folyamatokhoz kapcsolódik” (Pető, 2017 212), ennek értelmében pedig könnyen illeszkedik az elképzelt közösségek nemzetközpontú természetéhez. Gondolatmenetünk alapján kialakulnak a *mi* és az *ők* ellentétes táborai egy polarizált identitáskonstrukciós sémát eredményezve, amiben a nemzet elképzelt közösségével szemben az elképzelt másság áll. Utóbbi megalkotásában válnak jelentőssé az anti-gender mozgalom nemzetközi kötődései, hiszen a nemzet (elképzelt) határain kívül helyezkednek el, ami egy fizikai választóvonalat jelent a *mi* és az *ők* között, esetünkben a konzervatív nacionalista eszmék és a liberális értékek között. Pető (2017) hat olyan területet azonosít, amelyeken az anti-gender mozgalom az egyéni szabadságot támadva nyilvánul meg:

„1. az LGBTQI jogok; 2. a nemzetközi szerződések, mint az Isztambuli Egyezmény; 3. olyan szakpolitikák, mint a *gender mainstreaming*, de alapvetően minden, amiben a »társadalmi nemek« mint kifejezés szerepel; 4. a szexuális oktatást és annak tartalmát az iskolában, hiszen nem az önrendelkezést, hanem a családi szerepekre nevelést követeli; 5. támadja az intézményesült társadalmi nemek tudományát és oktatását a felsőoktatásban; végezetül 6. az Európai Unió, ENSZ, WHO, valamint minden olyan nemzetközi intézmény működése a kritikájuk tárgyává válik, mely a nemzeti keretre ráerőlteti a szertűnk hiányos legitimitáció döntéseit, melyek a nemzetállam általuk tételezett alapjait támadják.” (Pető, 2017, 212)

Az általunk elemzett közéleti esemény és annak sajtóvisszhangja a Pető által tárgyalt 5. terület köré szerveződik, mely a társadalmi nemek felsőoktatásbeli intézményesítését támadja. Ahogyan arra a későbbi vizsgálatban kitérünk, az egyik leggyakrabban bevetett ilyen módszer része a genderkutatók áltudományos jellegét bizonyítani próbáló törekvések. A genderellenesség egyik, eddig csak impliciten tárgyalt alappillére a család intézményének a népszerűsítése, ami a nemzet fennmaradását garantálja. Ennek oltárán feláldozható az önrendelkezés a női test fölött, a nemi egyenlőség és a női jogok pedig „halálos fenyegetést” jelentenek a nemzetre, ugyanis a családdal és annak értelmezési körével való szembehelyezkedés a nemzet morális és biológiai hanyatlásához vezetnek. (Grzebalska és Pető, 2018, 4) Mindez akkor nyer különös jelentőséget a vizsgálatunk szempontjából, amikor a közéleti események sorozatában megjelenik egy családtudományi „ellenszak” indításának a lehetősége, amely során intézményesített felsőoktatási programmal kíván a magyar kormány reagálni az általuk kifogásolandó szakra.

Fontos megjegyezni, hogy a szakirodalom jelenlegi állása szerint Magyarországon nem beszélhetünk anti-gender mozgalomról, csupán egy erőteljes genderellenes diskurzusról, ugyanis előbbi létrejöttéhez szükség lenne egy olyanfajta liberális rendelkezés hivatalossá tételéhez, amivel szemben kialakulhatna egy mozgalom. Kováts és Pető szerint az ország jelenlegi vezetése elzárkózik az olyan jogi intézkedésektől, amelyek például a nemi egyenlőséget vagy az LMBTQ csoportokat megillető jogokat helyeznék

törvényes keretbe, nem létezik egy jól körülhatárolt entitás, ami ellen fel kellene lépni, így egy elképzelt ellenségkép kerül meg-, illetve újraalkotásra egy olyan diskurzusban, aminek fő mozgatóereje a félelem és a gyűlölet. (Kováts és Pető, 2017, 117–118)

Nagy Veronika 2017-es angol nyelven megjelent, *How to silence the lambs? – Constructing authoritarian governance in posttransitional Hungary* című cikkében a magyarországi társadalomnak a kormány általi megfigyeléséről ír, érvelésben pedig meghatározó fontosságú az a nemzeti hangulat, ami megengedi az illiberális politika hatalomra törését. Míg a nyugati társadalmakban működő megfigyeléseket a szélsőséges és terrorista cselekedetek elleni fellépés motiválja, addig ezek Magyarországon az Európai Unió rendelkezéseivel való szembenállás, illetve az ezekhez kapcsolt nyugati kulturális értékektől és a nemzeti árulástól való félelem indíttatására kerülnek bevetésre. (Nagy, 2017, 454) Ebből is nyilvánvalóvá, hogy a nyugati országok értékrendjétől való elhatárolódás gyökeresen újraértelmezi az ellenségképek megalkotásának alapjául szolgáló mintákat is: a nyugati országok valós, szélsőséges tettekre hajlamos szereplőkkel szemben kívánják megvédeni a társadalmat, míg Magyarország sokkal inkább egy absztrakt, megfoghatatlan ideológiai befolyástól tart, az esetleges „támadások” áldozatai pedig nem a társadalmat fizikailag felépítő testek, hanem azok a nacionalista értékek, amik köré az egyének az identitásuk építik fel.

Dolgozatunkban azt próbáljuk körvonalazni, ahogy a média és az új média kialakítja a nemzet elképzelt közösségeit, illetve ahogy az ideológia és a politika sikeresen befolyásolja ezeket a folyamatokat. Érvelésünk szerint ez kétirányú: egyrészt szorosan kapcsolódik a magyar médiában kialakuló, egyre sokrétűbb, ugyanakkor polarizáltabb identifikációs konstrukciókhoz, amely a magyar nemzethez való tartozáshoz egy ideologikusan meghatározott értékészletet rendel, amelynek meg kell felelni, másrészt a másság, de sokkal inkább az ellenség elképzelt közösségét is megteremti ugyanannak a bonyolult értékészletnek a mentén.

Ebben az értelemben a magyar nemzeti identitást magukénak vallók elképzelt közössége keresztyén, jobboldali, konzervatív, családbarát, kormánypárti, a másság elképzelt közössége aláassa a társadalmi rendet, a hagyományos család fogalmát, liberális, ráerőlteti a politikai korrektséget az előző elképzelt közösségre, migránsbarát, kormányellenes, keresztyén- és Istenellenes, elmosza a határokat a jól bevált társadalmi kategóriák között, alapvetően beteg, gonosz és ártó szándékú. Ebbe a diskurzusba épül bele a magyarországi genderellenesség tudományos és közéleti jelensége, amelyben a genderkutatás az andersoni meghatározás szerinti nemzet ellen tör, és szerves részévé válik az elképzelt másság, az elképzelt ellenség értékészletének.

A vizsgálatról

Kutatásunk során a genderellenesség egyik erőteljes megnyilvánulását vizsgáljuk a magyarországi online és audiovizuális sajtóban. A kutatót időszak pontos behatárolását nehezíti az események szerteágazó jellege, a cikkekben, riportokban érintett témák

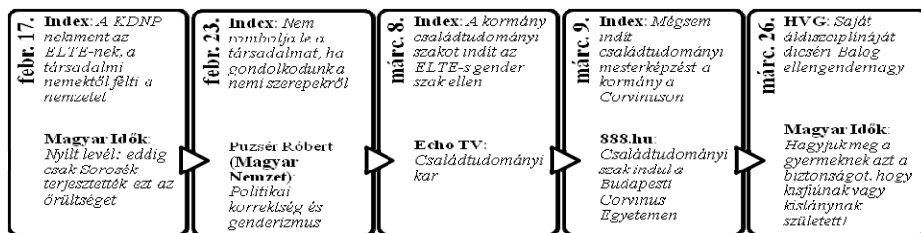

sokszínűsége, valamint az, hogy a kérdéskör tágabb kontextusát a CEU-val kapcsolatos közéleti és politikai történések adják.

Az általunk vizsgált eseménysor 2017. február 17-én kezdődik az Ifjúsági Kereszténydemokrata Szövetség nyílt levelével, amelyet dr. Mezey Barnának, az Eötvös Loránd Tudományegyetem rektorának címeztek, és amelyben tiltakozásukat fejezték ki az ellen, hogy az ELTE Társadalomtudományi Karán tervbe vették a Társadalmi nemek tanulmánya mesterképzési szak elindítását. A vizsgált időszak végét Balog Zoltán, az emberi erőforrások miniszterének 2017. március végi nyilatkozatai képezik egy család-tudományi mesterképzési szak elindításával kapcsolatban.

A magyarországi audiovizuális és online sajtó vonatkozó anyagait az Imedia médiafelügyelő keresőjével gyűjtöttük ki: a keresett kulcsszó, a *gender* a 2017. február 17. és március 31. közötti időszakban 164 találatot eredményezett. Ezek között internetes forrásokban, országos napilapokban megjelent hírek találhatók, de rádiók és televíziók híryanagái is. Az adatbázisunkból ezután kiszűrtük azokat a találatokat, amelyek nem közvetlenül a társadalmi nemek oktatásával kapcsolatosak, hanem például állást foglalnak a CEU mellett vagy azzal szemben, ti. a CEU-t többek között azért is támadták, mert Magyarországon egyedüli felsőoktatási intézményként működtette a Gender Studies mesterképzést. Kiszűrtük ugyanakkor azokat is, amelyek csak nyomtatott formában hozzáférhetőek, illetve nincsenek archiválva (televíziós és rádióműsorok esetében), így nem álltak a rendelkezésünkre. Ezek alapján körvonalazódnak a vizsgált időszak legjelentősebb eseményei, amelyeket az alábbi idővonal kívánja ábrázolni. Előzményként fontos megemlíteni a 2017. január 18-i interjút a szakigazgatóval (Tilos Rádió), a 2017. január 26-i ELTE médiahírt a szak indulásáról, illetve a február 9-én megjelent *Erre mit lép a kormány? A Soros-egyetem után az ELTE-n indul genderszak* című cikket a valasz.hu honlapon.

Az alábbi időpontok fontosságát két-két hírrel is alátámasztjuk, az egyik kormánypárti, a másik az ellenzékhez köthető forrásból. Ezek jellemzően a genderellenesség szempontjából is szembe kerülnek egymással: a kormánypárti sajtóban kivétel nélkül a szakot, illetve a kutatási területet támadó szövegek jelennek meg, az ellenzékiben pedig az azt támogató írások.

1. ábra: Idővonal

Vizsgálatunkban a mesterszak indítása kapcsán az Echo TV műsorára tüzött beszélgetés online változata alatti hozzászólásokat vetettük alá tartalomelemzésnek, és megpróbáltuk a mintegy 110 hozzászólást olyan egységekbe sorolni, amelyek véleményünk szerint a genderellenesség diskurzusának, így az elképzelt ellenségképnek a körvonalázásában újra és újra visszatérnek.

Bár az Echo TV nézettsége a 2017 decemberében készült felmérés alapján a 18–59-es korosztályban nem is mérhető, a 4+-ban 0,5%-os (Nézettség, 2018), a YouTube-csatornájuk feliratkozóinak száma kb. 28 000 (YouTube, 2018), a Facebookon mintegy 68 000-en követik (2018. márciusi adat), ami jelentős szám. Összehasonlításképpen az RTL Klub Facebook-oldalát mintegy 166 000-en kedvelik, a TV2-ét kb. 324 000-en. Az Echo TV tulajdonosa Mészáros Lőrinc, irányvonala politikai, azon belül is a polgári, konzervatív, nemzeti értékrendet képviseli, erőteljesen támogatva a kormánypártokat. Hipotézisünk szerint az Echo TV anyagainak fogadtatását, a hozzászólókat és a hozzászólások nyelvi-fogalmi megformáltságát erőteljesen meghatározza az az elképzelt értékrend, ami a hazafiasságot, a nemzeti érzelmet jellemzi a csatorna célcsoportja szerint¹. Éppen ezért esett választásunk arra a videóra, amelyben a műsorvezető a Társadalmi nemek MA szakgazdájával folytat a gender kérdéseiről. A videót 2018 márciusában 6139-szer nézték meg, 13 tetszik és 66 nem tetszik reakciót, illetve 110 hozzászólást generált.

A hozzászólások tartalomelemzésében a genderellenességgel kapcsolatban több visszatérő érv körvonalazódik. Ezeket a Kuhar és Zobec (2017) által megállapított, fent már említett hármas tagolás, a természet/vallás, a nemzet/nacionalizmus és a normalitás/konzervativizmus (Kuhar és Zobec, 2017, 36) mentén értelmezzük. Bár sokszor nem világos, hogy a hozzászólók a „genderideológiát”, „genderelméletet” vagy a társadalmi nemekkel kapcsolatos kérdések oktatását támadják, az elemzésben egy átfogó kategóriát, a *gender*t használjuk mint elképzelt ellenségképet. A tartalomelemzésen túl a hozzászólások nyelvi megformáltsága is fontos szempont az attitűdök kifejezésében, a továbbiakban erre is kitérünk.

Tartalmi egységek²

I. A gender támadás a természet, a kereszténység és Isten ellen

1. Biológiai/természeti érvek: a gender oktatásának nincsen létjogosultsága, mert nem természetes

Na de ki fog törődni a depressziós tojó madarakkal? Évezredek óta elnyomatásban élnek a hímektől. Nemhogy toprongyosan kell járniuk, mert nem viselhetnek színes tollakat, nem járhatnak násztáncot sem, sőt a tojás fáradalmait is nekik

¹ Nem véletlen, hogy a Kovács Ákossal készült, a női princípiumról szóló, nagy port kavart interjú is az Echo TV egyik műsorában került adásba (az interjú elemzésével kapcsolatban lásd Fazakas és Barabás, 2016).

² Az idézett hozzászólásokat betűhűen, javítás nélkül közöljük.

kell viselniük. Míg a hímek szabadon repkednek, szegény elnyomottaknak ott-hon kell kotlaniuk a tojásokon. Felháborító. Nem beszélve a holdról, aki csak akkor fényeskedhet, ha a nap méltóztatik sütni rá. Tűrhetetlen! Ideje a Természet-tudományi Tanszéken fakultást indítani a probléma megoldására. A teremtés igazságtalanságaira az embernek megoldást kell nyújtania.

Miért nem lehet egy szarvastehénnek is agancsa? Ez a probléma! És ezt a lelki bajt intézménnyel akarják szentesíteni. (...)

2. Keresztény/morális érvek: a gender kutatása és oktatása erkölcstelen és keresztényellenes, a kárhozatba visz

Főlöttébb száralmas, hogy ahelyett, hogy megtalálnák helyüket a Rendben, amittől nem mellékesen boldogok lehetnének, ahelyett lelki nyavalyájukban Istennel vitatkoznak.

Feltehetőleg ez is az ősi keresztény hagyományok megőrzésének témakörébe tartozik. Vagy talán tévednék?

A világ a veszébe rohan és mi ennek a szemléelői vagyunk.

II. A gender támadás a nemzet (a társadalom, a család, a magyarság) ellen

1. Gazdasági érvek:

- a. a genderkutatás és -oktatás a társadalom kárára van, mert értékes erőforrásokat von el fontosabb területekről.

Pont az a baj hogy ez a kontraproduktív satrafa az allami tamogatasra szorulo pl. beteg gyerekek megfelelo ellatasara szant forrasokat vonja el.

E satrafa kivetelel minden adofizeto figyelembe veszi hogy az egeszsegugy nem kap elegendó forrasokat. Jogos az adofizetok felhaborodasa mert Agi onzo modon probalja hasznalni az adofizetok penzet ahelyett hogy prioritast elvezne szamara is az egeszsegugy.

Nem abba szoltak bele az adofizetok hogy Agi a saját penzet elkolti-e a semmire vagy nem. Nem gondolod hogy jogos az adofizetok kerdesere hogy Agi a masok penzen mit szorakozik?

- b. a társadalmi nemekkel kapcsolatos oktatás a társadalom kárára van, mert egy generációnyi munkanélkülit fog kitermelni.

Valahol ki kell termelni az újabb adag leendő munkanélkülit. Egyszerre erodálják a kultúrát, tudományt és a gazdaságot.

Genderszak indul?! Hurrá!Termeljünk ki évi 50 agyhalott, ostoba meg nem értett „értelmiségit”!

Mit akarnak? Megint kiképezni egy csomó olyan embert akiknek semmi haszna nincs. (...) Erre valóban nagy szükség van értelmes földművesek, kétkézi munkások, egészségügyi dolgozók, értelmes tanításra képes jó képességű tanárok, orvosok ... helyett.

Ja, ez is nepirtas hogy e kamu „diploma” birtokban celtalan, versenykeptelen depressziós ongyilkos jelolteket „kepzunk ki”.

2. Demográfiai érv: a gender a család ellen tör, veszélyezteti a társadalom reprodukcióját, népirtásnak minősül.

Ideológiai alapon is folyik a népirtás.

„...mi nem szeretnénk senkit beágyazni sehova...” Hát pont ez az. Ha rajtatok múlik lassan minket is lombikban tenyésztenek majd mint Homunculust.

Remélem gyorsan kigyomlálódik a magyar oktatásból mert nagyon veszélyes a jövőre nézve.

3. Nemzeti érv: a magyar népnek nincsen szüksége a gender oktatására és kutatására, nem fér össze a nemzeti értékekkel (l. pl. az Eötvös Loránnal kapcsolatos hozzászólás)

Nem ez a nep bolyong moralis iránytu nelkul. (...)

mi magyar lelkületű emberek zsigerből érezzük,hogy ez beteges fantazmagória, amit mi nem akarunk Miss Van Til!

Mindenesetre Eötvös Loránd forog a sírjában. Ha ezt bevezetik mégis, át kell nevezni az egyetemet.

menjen kézenfogva a férjével(Ő is egy emberi lelkeket métélyező,és az országunkat befeketítő fehérjehalmaz

III. A gender támadás a normalitás, a konzervatív értékek és a társadalom rendje ellen

1. Betegség-érv: aki a társadalmi nem oktatásával és kutatásával foglalkozik, beteg

- a. A gender betegség, az azzal foglalkozók elmebetegek, értelmi fogyatékosok

Ugye nagyon kellett bezárni a Lipótmezei vigyorgót...

ez a hölgy ,ha magától ilyen gondolkodásu(és nem valamilyen érdeket képvisel) akkor sajnos súlyos tévhitben szenved,, gyàrilag hibàs”

Botorság volna értelmiségnek nevezni az intézményesített agybajt.

Vajon miért kell ezt a beteg nőt közpénzen foglalkoztatni?!

- b. A genderkutatás kizárólag az LMBTQ+ közösséggel foglalkozik, ami betegség/elmebaj

Ez egy elmebeteg nő, fogalma sincs a biológiáról.Javaslom operálják semlegessé Hááát, ha valaki már azt sem tudja eldönteni, hogy fiú-e vagy lány... inkább valami jó pszichiáter kellene.

A „gender studies” tanulják csak a pszichológusok, mint az LGBTQ nevű szellemi betegséget leíró tudományt

BUZIK DICSÉRETÉRŐL SZÓL AZ EGÉSZ EGY KIS KERÜLŐVEL...

c. A genderkutatás a liberális értékrend képviselője, és mint olyan, beteg. Ez az a libsi bagázs akik a melegek jogait, a feminizmust és a muszlimokat (kétféleképpen együtt nem megférő eszmeiség), a pedofiliát, vérfertőzést és az újkomcsi nézeteket támogatják, magukénak vallják és terjesztik. Amit a „néni?” mond, és akar, annak a kretén, degenerált, neolib PC szájkosárnak a társadalomra húzása

d. A genderkutatás a beteg, hanyatló Nyugat „tünete”. Az emberi minőség és a társadalom már hanyatlak a nyugati világban többek között ezen gondolatok terjesztése okán. aztán tolják -tolják a határt míg az egészről TÉNYLEG az lesz, amit írtam Obamáról, Nyugat Európáról, az állásod elvesztéséről, ha perverzióknak mered mondani, hogy az átműtött, a volt férfi korából eltett spermájával meg akarja termékenyíteni magát..

1. Bűncselekmény-érv: aki a társadalmi nem oktatásával és kutatásával foglalkozik, az bűncselekményt követ el, és büntetni kell
ez a „nő” miért nincs börtönben???
Egy normális országból páros lábbal rúgnának ki egy olyan zsigeri rendszerellenes rasszista bomlasztó tevékenységet folytató bázist mint a CEU-nak álcázott ötödik hadoszlopbeli hidfőállás.

2. Tudománytalanság-érv: a társadalmi nemek kutatása áltudomány, és mint ilyen, ártó szándékú
Újabb áltudomány. A HP akar „gondolkodni, tanítani” és „társadalmi nemekről”. Jajj, jújj! Előbb talán egzakt módon definiálni kellene, hogy milyen állat az a „társadalmi nem”, aztán bizonyítékokkal alátámasztani, hogy ez egy már létező, nem fantázia termék.
(...) nonsense, életkeptelen vallalkozás, ezért inkább „Egy bolond százat csinál” alapon a kozosseget terheli vele
Diskuralni lehet kocsmában is, utcasarkon is es diskuralashoz nem kell tandíjat fizetni.
Nesze semmi, fogd meg jól.

3. Szükségletlenség-érv: a társadalmi nemek kutatására nincsen szükség, mivel a nemek közötti egyenlőség megvalósult

Légszíves magyarázd már el milyenek azok" társadalmi problémák amelyek az embert a neme okán érint" itt Európában , amelyet az alapvető emberi jogok , a Ptk. /Btk. vagy egyáltalán a nyugati típusú civilizáció nem tud orvosolni, megoldani ? az értelmiség jellemzője hogy a SAJÁT problémáit hajlamos az EGÉSZ társadalom problémájaként feltüntetni

4. Az antifeminista érv: a társadalmi nemek kutatása a feminizmusról szól, a feminizmus a férfiak elleni támadás

a. a nemek közötti egyenlőség igazságtalan, mert a nők a nehéz fizikai munkában nem akarnak részt venni

(...) Érdekes módon ezek a nő ivarú személyek mégsem tolazkodnak pl. rakodómunkásnak, amivel egyenlőségükben némi hasznot is hajthatnának. Bizonyítandó az egyenlőség-mánia igazságát.

Hajra elmebajos Agi ragadjon csakanyt egy kínai banyaban a feminizmus es az eselyegyenloseg jegyeben!

b. a gender oktatása és kutatása terepet biztosít a nőknek, hogy bosszút álljanak az őket ért sérelmekért

Ennek egyik példája a gender - feminista szemléletmód. Az a benyomásom hogy ők a saját (becs- és hatalomvágyból fakadó) sértettségüket próbálják ilyen módon intézményesen megtorolni.

c. a gender csak a nőkről szól

(...) Maga a GENDER a NŐK szerepének, a társadalomban elfoglalt helyének vizsgálatáról szól, ami évszázadokon át nem volt téma (...)

5. Értékmentesség-érv: a gender egy hagyományos értékektől mentes, kimozdított társadalmat eredményez

Már nem kell szántani, nem kell vetni, nem kell aratni, nem kell szőni-fonni, nem kell kenyeret sütni, nem kell már főzni sem...

Ezek a példák jól illusztrálják, hogy milyen értékeket tulajdonítanak a hozzászólók az elképzelt „ők” közösségének: az, aki nem a „mi” közösségünkhöz tartozik, az liberális, kommunista, a politikai korrektség híve, melegpárti, feminista, migránspárti, elfogadja a pedofiliát, a vérfertőzést stb. Az ilyen „értékcsomagokban” való gondolkodás megkönnyíteni látszik a társadalmi sokféleség útvesztőjében való eligazodást, és tovább erősíti a közösségi média által kialakított ideológiai „buborékok” (l. pl. Spohr, 2017) közötti átjárhatatlanságot.

Az ellenségkép teremtésének nyelvi megformáltságáról

A hozzászólások tartalmi csoportosítása után fontos szót ejtenünk azokról a szöveg-szervező elemekről is, amelyeknek a segítségével a hozzászólók kialakítják azt a diszkurzust, amely az elképzelt közösségi identitást, ezzel szembehelyezve pedig a támadott ellenségképet nyelvileg is megkonstruálja.

Az identitás meghatározásának alapvető mozzanata az „én”, a „mi”, valamint a „nem én” és „nem mi”, azaz mások elhatárolása. A szakirodalom ezt *othering*nek (mássá minősítésnek) nevezi, amelynek során valamilyen hatalmat gyakorló csoportok (ebben az esetben a hozzászólás megírásának hatalmával rendelkezők) alárendelt csoportokat redukcionista módon határoznak meg, amelynek során problematikus és/vagy alacsonyabb rendű tulajdonságokat rendelnek hozzájuk, így legitimizálják a saját identitásuk felsőbbrendűségét (l. Jensen, 2011, 65). A nyelv lacani értelemben központi szerepet játszik az identitáskonstrukcióban, ezért a mássá minősítés nyelvileg is tetten érhető.

A fent idézett példákban a legjelentősebb ilyen stratégia az általános alany használata (*vallják, terjesztik, bevezetik, tolják a határt* stb.), illetve a megfelelő névmások alkalmazása: *ti mint nem mi: ha rajtatok múlna lassan minket is lombikban tenyésztenek majd.*

A hozzászólásokból az is kiderül, hogy az interjúalany az elképzelt másság megtestesítőjeként értelmeződik, éppen ezért – saját identitásuk felsőbbrendűségének tudatában, illetve azt megerősítendő – a hozzászólóknak joguk van személyes, *ad hominem* támadást intézni ellene. Ennek során az interjúalany nemé különös fontossággal bír, ami a téma szempontjából is jelentős. A hozzászólók döntő többsége kicsinyítő képzővel ellátott keresztnévén szólítja meg (*Ági, Ágika*), ezt pedig sok esetben valamilyen negatív előjelű, megalázási szándékkal alkalmazott jelző vagy minősítés kíséri: *elmebajos Ági; Ágika ripacs affektálása; Ágika inkompetenciája; Ági életképtelen; Ágika semmi hasznos munkavégzésre nem hajlandó; minimum az érettségi szintjén produkálna Ági; Ági mások pénzén mit szórakozik* stb. A keresztnéven szólítás a nők hiteltelenítésének eszközeként elterjedt jelenség (l. pl. a 2016-os amerikai választási kampányt, ahol a női jelöltet keresztnévén, a férfi jelöltet családnévén szólították).

A nyelvi durvaság alkalmazása is többször és nagyon változatos formában előfordul, melynek elsődleges célja az interjúalanynak, ebből következően pedig a mondanivalójának is a teljes diszkreditálása: *beteg nő; Ági elterelje a figyelmet a saját maga értelmi fogyatékosságáról; Koppj le ribanc!; Javaslom operálják semlegessé; Elobb merjük fel e személy es egy standard nehany honapos csimpanz IQ-jat; HP ('hülye picca'); affekta m...m ('madám')*. Nőiségét is többen megkérdőjelezzik, ennek közismert nyelvi-grafikai eszköze az idézőjelek használata: *ez a „nő”; amit a „néni?” mond.*

A saját csoport felsőbbrendűségének és az elképzelt ellenség megvetendő mivoltának bizonyítását gyakran szolgálja a verbális irónia alkalmazása. Grice-i értelemben az irónia mindig negatív értelem-, érzelem-, illetve attitűdkifejező szándékkal társul. Ezt példázza a fent idézett, a depressziós tojó madarokról szóló hozzászólás.

Következtetések

Dolgozatunkban a magyarországi genderellenes diskurzus egyik esetét vizsgáltuk. Ahogyan az elméleti áttekintésből is kiderül, a közbeszédben megjelenő gender fogalma és a hozzá társított értékrendszer egy olyan ellenségkép kialakulását eredményezi, amellyel szemben a nemzet elképzelt közösségének együttesen kell fellépnie, amennyiben meg kívánja védeni a hagyományos értékeket, illetve az ezek alapján megalkotott identitásukat. Az anti-gender mozgalmak működési dinamikájának értelmében (I. Pető, 2017) a társadalmi nemek tudományának a magyar közoktatásba való bekerülése támadási felületet biztosít a nyugati eszméket károsnak tartó nacionalista diskurzus számára. Vizsgálatunkban ezeket a hangokat próbáltuk megfeleltetni a szakirodalom által meghatározott tematikus egységeknek, ugyanakkor egyértelművé vált, hogy a vallásos, nacionalista és normalitást követelő kategóriák túlmutatnak saját behatároltságukon, és bár eltérő eszköztárral, de hasonló értékek mentén szerveződnek egy nagy diskurzussá, amit a genderellenesség fog össze. Értékes elemzési szempontnak bizonyult a hozzászólások nyelvi megformáltságának a vizsgálata, ugyanis a nyelvi viselkedésben tetten érhetők az elképzelt másság ellenében megkonstruált gondolati egységek.

KÖNYVÉSZET

- Anderson, B, 2006. *Elképzelt közösségek – Gondolatok a nacionalizmus eredetéről és elterjedéséről*. Budapest: L'Harmattan.
- Fazakas N. és Barabás B, 2016. Gender és nyelvi viselkedés az új médiában, *Symbolon*, XVII.(30), 33–49.
- Grzebalska, W. és Pető, A., 2018. The gendered modus operandi of the illiberal transformation in Hungary and Poland. *Women's Studies International Forum*. Elérhető: <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2017.12.001> (2018.03.24.)
- Jensen, S. Q., 2011. Othering, identity formation and agency, *Qualitative Studies*, 2.(2), 63–78.
- Kováts, E. és Pető, A., 2017. Anti-gender discourse in Hungary: A discourse without a movement? in R. Kuhar & D. Paternotte (eds.), *Anti-gender campaigns in Europe: Mobilizing Against Equality*, New York– London: Rowman & Littlefield International, 117–132.
- Kuhar, R. és Zobec, A., 2017. The anti-gender movement in Europe and the educational process in public schools, *CEPS Journal* 7.(2), S. 29–46.
- Nagy, V., 2017. How to silence the lambs? – Constructing authoritarian governance in posttransitional Hungary, *Surveillance & Society*, 15.(3/4) 447–455.
- Pető A., 2017. *Anti-gender, azaz a társadalmi nemek fogalmát mint ellenségképet használó tudományos diskurzus megjelenése Magyarországon*, in Kovács Mónika

(szerk.), *Társadalmi nemek. Elméleti megközelítések és kutatási eredmények*, ELTE Eötvös Kiadó, 209–219.

Spoehr, D., 2017. Fake news and ideological polarization, *Business Information Review*, (34)3, 150–160.

Internetes hivatkozások

Nézettség, 2018. [http://sales.tv2.hu/nezetseg/4466_piaci_korkep_-_49._het.html](http://sales.tv2.hu/nezettség/4466_piaci_korkep_-_49._het.html)
(2018.03.25.)

YouTube, 2018. <https://www.youtube.com/channel/UC9wjv8sATbMXBItmav6xKcw>
(2018.03.25.)